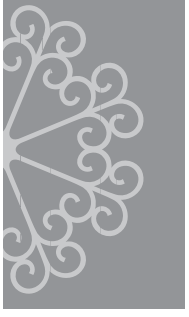

בית מדרש

381

בשבילי הפרשה

דברי רבותינו

ויאמר לו לך נא ראה את לום אחיך ואת שלום הצאן (לזיד)

את שלום אחיך נחא, אלא מאי 'ואת שלום הצאן'? הדא אמר שאדם צריך לשאול בשלום דבר שיש בו הנייה ממנו (ברא" שית רבה פד, יג)

ביאר מרן ראש הישיבה שה"ת הגאון רבי חיים שמואלביץ זצוק"ל: למר דים אנו מדברי המדרש, שחייב אדם לכבד כל דבר שהוא נהנה ממנו, אפילו אם מדור

בר בבעלי חיים או בדומם. הנהגה זו היא מגדר הכרת הטוב. והנה, אפילו שהצאן עצמם אינם עושים לאדם שום טובה, ואפילו שאין בבהמות אלו שום דעת להבין את הכרת הטוב אליהם, אך מכל מקום חייב האדם בהכרת הטוב כלפי הצאן כיוון שיש לו הנאה מהם. ומדברי יעקב אבינו ע"ה ראינו דבר מפ"י, ל"א, שהכליל יעקב אבינו את שלום בניו שבטי י"ה באותו משפט יחד עם שלום הצאן. הרי שממדת הכרת הטוב החשיב יעקב במעלה אחת את בניו ואת הצאן. עד כמה גדולה הכרת הטוב.

הגאון הצדיק רבי ישראל חריף

כ"ד בכסלו תרכ"ד

בראשית ימיה של הישיבה הק' דושה בעיירה מיר, עמד בראשות הישיבה הגאון רבי אברהם טי קטינסקי זצוק"ל בנו של מייסד הישיבה ורה"י הראשון הגאון רבי שמואל טיקטינסקי זצוק"ל, אשר פנה לדאוג לרווחת צרכיה הכלכליים של הישיבה הצעירה והוריש את ראשות הישיבה לבנו.

הגאון רבי אברהם זצוק"ל, ברצותו שת' למידינו יגדלו בתורה וביראת שמים טהורה, הביא לכהן לצידו כר"מ וכמשגיח את הגאון הצדיק רבי ישראל העליר זצוק"ל.

רבי ישראל, ממשפחת גדולי עולם, נצר לבעל התס' יו"ט והגדול מבין ארבעה אחים גאוני עולם למשפחת העליר, ה"ה בעל העמודי אור, אבדק"ק טלז, ובעל דברי יהושע. רבי ישראל היה מראשוני ומבחיירי תלמידי הגאון רבי חיים זצוק"ל בישיבת וולוז'ין. נודע בחריפותו העצומה

ובכח ה'חידוש' המיוחד שלו ומשום כך כונה בפי תלמידי החכמים שבאותו הדור 'רבי ישראל חריף'.

בזמן כהונתו כר"מ וכמשגיח בישיבה השפעתו נכרה היטב על תלמידי הישיבה אשר נקשרו אליו בעבותות אהבה ע"מ להתדבק במידותיו וללמוד מהליכותיו ומדברי תורתו. נודע בעוותנותו המיוחדת כאשר על אף גדלותו בתורה, בכל דבר הל' כתי או הנהגה לציבור, הכפיף עצמו למרא דאתרא דמיר באותן שנים, הגאון רבי יוסף דוד אייזנשטאט.

עוד בחיי חיותו העלה את חידושי ושי' עוריו הרבים על הכתב וסידר את חידושיו על סדר מסכתות הש"ס ע"מ להדפיסם. כמו כן השאיר אחריו תשובות רבות בהל' כה. אולם משמים לא הספיקו על ידו לה' דפיס את ספריו הרבים.

בשנת תר"כ נקרא לשמש ברבנות בעיר הולדתו קודיננוב. שימש ברבנות שם כאר' בע שנים עד שנלב"ע, לאחר מחלה, ביום השבת כ"ד בכסלו תרכ"ד.

ברוות הימים הוציא נינו את חידושיו על מסכתות בבא קמא ובבא מציעא וק' ראם בשם "נחלת ישראל".

דברי הימים

פרשת וישב תש"פ

זמני כניסת השבת

Baltimore, MD	4:28
Brooklyn, NY	4:13
Chicago, IL	4:02
Johannesburg, S. Africa	6:40
Lakewood/Deal, NJ	4:15
London, UK	3:37
Los Angeles, CA	4:29
Manchester, UK	3:32
Monsey, NY	4:12
Montreal, Quebec	3:55
Passaic, NJ	4:13
Toronto, Ontario	4:25
Yerushalayim	4:03
Zurich, Switzerland	4:19

בשבילי הלכה

ע"י הרב הגאון מאיר צבי שפיצר שליט"א
הערות בעניני הלכה. הלכה למעשה יש לשאול לרב

וישב

נח לו לאדם שיפיל עצמו לכבשן האש ולא ילבין פני חבירו ברבים.

ב"מ נ"ט נח לו לאדם שיפיל עצמו לכבשן האש ולא ילבין פני חבירו ברבים. ולמדו כן מתמר דכתיב היא מוצאת וכו' וע' תוס' דגרסו מוצת, ופי' בנין ציון דלכא' י"ל להשתדלה ע"י הפתילים ואל"כ היתה אומרת להדיא שהוא בא עליה, אלא דרשת הגמ' כיון דכבר היא מוצת באש, ואל"כ אם לא היה מודה אז לא היה אפשר לה לומר להדיא שהוא בא עליה.

ובתוס' סוטה י' ע"ב הק' אמאי אינו בכלל יהרג ואל יעבור. ובשער תשובה מרבינו יונה ש"ג קל"ט כתב דהוא אבק שפיכות דמים. וכתבו אחרונים דלפ"ז לא ק' קו' תוס'. וע' בנין ציון דדין זה מובא ברמ"א שכתב דגם לאו של ג' עבירות יהרג ואל יעבור.

וע' מנחת שלמה מהגאון ר' שלמה זלמן זצ"ל סוסי"ז ז' שהקשה שאם מלבין פניו הוא כרציחה אל"כ היה שייך בו פיקוח נפש בשבת, ובדאי אסור לחלל שבת כדי שלא לבייש את חבירו. (ומסברא היה נראה את"ל פיקוח נפש משום לחלל עליו שבת אחת כדי שישמור שבתות הרהב, ולא שייך זה במלבין פניו. ונראה דלא נחית לפרש כן כי באמת אינו משום חלל עליו שבת אחת וכו' וכמבואר בסוף יומא.) (ונדחק ב"ה ונראה כי צער חשוב כמו דבר שהמצטרף הביא על עצמו ולכן אינו בכלל יהרג פקוח נפש. וע"ל דאעפ"כ אמרו נח לו לה פיל עצמו ואל ילבין פני חבירו, אף דחשיב שחבירו מלבין פני עצמו, וע"ל דגם על גרמא של הלבנת פנים אמרו נח לו להפיל עצמו לכבשן.) ולכא' עי"ל דבסנה' ע"ד למדו עיקר הדין דרציחה יש בו דין יהרג ואל יעבור, מסברא דמאי חזית דמאי דידך סומק טפי. ונמצא דסברא הוא ולא פסוק. ולפי"ז י"ל דאח"כ כלפי איסורי התורה, הא דכתיב וחי בהם דפיקוח נפש דוחה שבת וכדומה, כ"ז דוקא בחיות ממש ולא במ לבין פנים, אבל לענין יהרג ואל יעבור, תולה בסברא, ומסברא באמת מלבין פני חבירו הוי כמו רוצח. ובוזה מיושב קו' מנח"ש.

אך לפי"ז לכא' רק משום מאי חזית, ויסקים שישליכו אותו לכבשן, כמעשה תמר, אבל לא כמעשה בגמ' להרוג עצמו שלא לבייש. אכן אמרו בירושלמי מס' תרומות סופ"ח סיעת בני אדם המהלכים בדרך ופגעו בהם עכ"ם ואמרו להם נתנו לנו אחד מהם ונחרגו אותו ואם לאו נחרגו כולכם אפילו כלם נחרגים לא ימסרו נפש אחת מישראל, יחדו להם אחד כגון שבע בן בכרי (שמואל ב' כ') ימסרו אותו להם ואל יחרגו, אמר ר"ל והוא שיהיה חייב מיתה כשבע בן בכרי, ור' יוחנן אמר אפילו שאינו חייב מיתה.

ובכס"מ פ"ה מיסודי התורה ה"ה פ' דעת ר' יוחנן בייחודו דבכה"א יג כאן סברת מאי חזית כיון דהוא עצמו בלא"ה יהרג. (ומ"מ בלא ייחודו אסור למסור כי בזה שייך מאי חזית דאולי נמסור אחר.) והק' הכס"מ בטעם ר"ל דלעולם לא ימסרוהו אפילו בייחודו ופי' שם הכס"מ דהדין יהרג ואל יעבור הוא גם בלי טעם מאי חזית. ואף שאמרו בגמ' הטעם של מאי חזית, באמת היה להם קבלה דלעולם יהרג ואל יעבור ברציחה. ולדבריו שפיר משליך עצמו לכבשן.

תורה בטהרתה – "תוכו רצוף אהבה"

שיחה בפלפול ודרוש לרגל ימי החנוכה הבעל"ט

היא סיבה דלא נדליקנה בטומאה, שכן כל דין ההדלקה בטהרה אינו ל"ת דיראה אלא כולו רצוף אהבה, וכשם דבעלמא האהבה בכוחה לדחות את הלאו מפני העשה, הכא אדרבה, האהבה היא סיבה שלא להדליק, ולהישאר בשוא"ת ולהילחם בכל עוז שלא לשנות קוצו של י"ד, ולא נשתמש בכל מיני היתרים אלא ישאר כולו זקוק ונקי בלי שום רבב.

ועד שאנו דנים על הדלקת השמן שאולי דוחה לטומאה, הרי במקדש מבקשים אנו לבטא את החיבה והאהבה ולהכי אין דוחים לטומאה, והיא היא האהבה והחיבה הגדולה.

והיסוד הוא כנ"ל, שכשעוסקים בסוגיא דאהבה הנדון הוא המטרה והטעם של העשה או הלאו, ולא יתכנו סתירות וויתורים ודחיות, והאהבה כוללת הכל, מרועה אחד ניתנו חותמו של הקב"ה אמת.

הסוגיא של אהבה דוחה יראה היא יסוד החיים, האהבה לעולם שורה רק במקום צניעות, יון פגעו בבית, שכל אחת תינשא להגמון תחילה, הם לא רצו להרוס רק לפרוץ את החיל, הגזירה הראשונה היתה לא לנעול דלתות, לפרוץ את כל העולם, והשיא של החורבן שלקחו את קדושת הכרובים - קודש הקדשים, "ראו חיבתכם לפני המקום", והוציאום לשוק, למקום פרהסיא וחוסר צניעות כל מכבדיה הזילוח כי ראו ערותה, לא היתה להם שום תפיסה של טעם, של חק, של כבוד וצניעות, וזהו כבודנו ותפארתנו, זה סוד תושבע"פ ככל שהדבר עמוק יותר הוא אישי יותר ומחובר יותר, סוד ה' ליראיו, אהבה כולל יראה.

ואנו בישיבה, אנחנו המעטים שהאור של המנורה עדיין דולק בנו, צועקים לנו, דורשים מאתנו מלחמתה של תורה, אנחנו היום המעטים, בך ה' חילו אלו ה"ב חשמונאים, אנחנו היום השבט לוי. וגדולי התורה אומרים שכל הגזירות הכל בגלל רפיון בעולם התורה, ללמוד עם יותר טעם, ולשמור על טהרתה כנתינתה, כל פרצה קטנה כל הוספת גרגר מאבד את כל הטעם, ועלינו להיזהר שח"ו לא יפרצו חומות הקדושה. אשרינו שאנו שומרי הגחלת, הריחא דאורייתא, והטוהר והעמקות שיוצאים מהלימוד הזה הוא זה שמגן עלינו ועל כל כלל ישראל.

אכן בחצי עבד וחב"ח הדחיה היא מקרית, ואין הלאו ידחה את מהות העשה דפ"ר, דהא לא הוא האדם המדובר בפרשת פ"ר, ושפיר תתקיים המצוה בעלמא, ועל כרחין, דבכה"ג הא דדוחה העשה ל"ת הוא רק בשעת הקיום בפועל, ולהכי בעינן בעידנא דייקא.

למדנו איפוא יסוד גדול, דכל הלאו דוחה לכל מטרת המצוה, הרי אינו קיים כלל במקום המצוה [ולהכי לא בעי בעידנא], אך היכא דהלאו סותר רק למעשה קיום המצוה ולא לכל מטרתה וענינה, אינו נדחה אלא מפני הקיום בפועל, ושפיר בעינן בעידנא.

והנה כתבו רבותינו האחרונים גבי הדלקת המנורה דאין יסודה במעשה ההדלקה, כי אם בזאת שתהיה דלוקה ועומדת, ומעשה ההדלקה אינו אלא הכשר מצוה.

באופן דלפי כל המבואר, הרי נמצא דאין מעשה ההדלקה דוחה להטומאה, כי אם מטרת המצוה דהמנורה תהא דלוקה. והיינו, דאילו הוי דחינן להטומאה מחמת דין טומאה הותרה בציבור, אזי היה גדר הדחייה דהכא ליכא כלל דין טומאת השמנים.

ומעתה נראה, דלהכי גופא לא שמכו על הא דטומאה הותרה בציבור. ובהקדם, דנראה דהא דבאמת אין עדל"ת במקדש, ולא אמרי' דאין הלאו דשבירת עצם אמור כלל במקום אכילת מח, הוא משום דבמקדש אין האיסור במעשה שבירת העצם, כי אם דהענין הוא דיהא הקרבן שלם, שכן הא דבעלמא אמרי' דאין ל"ת כלל במקום עשה הוא משום דעשה יסודו באהבה ול"ת יסודו ביראה וכדברי הרמב"ן, והאהבה דהעשה כולל להיראה דל"ת. אכן במקדש דכולו אהבה, אזי עצם איסור שבירת העצם ענינו לבטא אהבה, דיהא הקרבן שלם ללא שבר ופגם, ולהכי אף דבעלמא דוחה האהבה ליראה, הכא האהבה גופא היא סיבה דלא נשבור את העצם.

וכן היא המידה בטהרת המנורה, דכאמור, אין יסודה במעשה ההדלקה, כי אם בעצם זאת דתהא דלוקה בטהרה לשם ולתפארת, ונמצא דאין לן למימר דהכא נדליקה בטומאה וליכא כלל לטומאה, דאדרבה, כאן האהבה ומטרת המצוה דתהא דלוקה בטהרה דוקא, ואם אין אנו יכולים להדליקה בטהרה אזי האהבה גופא

ידועה הקושיא בדבר הנס הגדול דלא מצאו שמן רק פך אחד, והדליקו בו ונעשה נס, והשתא אמאי לא הדליקו בשמן טמא, והא טומאה הותרה בציבור.

וליישב זה נקדים לסוגיא בזבחים (צז, ב) דרבא בעי קרא דאין עשה דוחה לא תעשה שבמקדש, ולהכי אין עשה דאכילת מח דוחה לאו דשבירת עצם דפסח.

והקשו תוס' דהא לא הוי בעידנא, דהא שובר קודם אכילה ומאי צריך קרא, ובלא"ה אין עדל"ת כהאי גווי.

ובפסקי תוס' כתב דהכשר המוכרח לא בעי בעידנא. וכן מבואר בתוס' (ב"ב יג, א) דהקשו אהא דמי שחציו עבד דכופין את רבו לשחררו, ונימא דעשה דפריה ורביה ידחה לאו דלא יהיה קדש וישא שפחה. ותיירצו, דאינו בעידנא דבזמן דמיעקר לאו הוא שעת העראה, ואילו פ"ר מקיים רק אח"כ.

והטורי אבן (חגיגה ב') הקשה, מדברי תוס' (יבמות צו) דכתבו דעשה דוחה ל"ת אפי' היכא דהוא לא בעידנא, דהא כלאים עובר משעת עיטוף, וציצית אינו מקיים רק בשעת לבישה, (ובביצה דף ח איתא דחשיב בעידנא), וע"כ משום דאי אפשר בענין אחר, וא"כ הוא הדין נימא גבי פ"ר דא"א בלא העראה.

והנראה בזה יסוד גדול, דחלוק עשה שדוחה ל"ת בעלמא, מל"ת הסותר לכל מהות ומטרת העשה. וכגון אכילת מח ושבירת עצם הרי יש כאן סתירה גמורה, דאי אסור לשבור עצם הא לא תתקיים לעולם אכילת בשר המח ולא תתקיים לעולם מטרת העשה דאכילת בשר, ועל כרחך דבכה"ג ליתא ללאו כלל, והרי זה היתר גמור לאיסור שבירת עצם במקום אכילת בשר, דליכא כלל לאו בכה"ג (אם לא דאין עדל"ת במקדש).

ומעתה ל"ל דבכה"ג שפיר דוחה העשה ל"ת אף לא בעידנא, דכיון דאין קיום המעשה מצוה דוחה להל"ת, אלא כל עיקרו של ל"ת לא שייך הכא, כיון דהוא סותר למהות העשה ומטרתו. וכן ציצית שנאמרה בתוככי פרשת כלאים בהכרח דהוי הותרה וליכא במקומה כלאים כלל, דאל"ה לא משכח"ל מצות ציצית ובטלה המטרה, וע"כ דא"ז שם כלאים כלל במקום ציצית, ושפיר לא בעי בעידנא ומותר משעת עיטוף.

You Are on Fire!

Harav Hagaon Yaakov Moshe Katz Shlita

At the end of Parashas Vayishlach, the Torah records the descendants of Eisav briefly, and then it goes on to discuss Yaakov and his family in depth. Rashi, citing the *Midrash Rabbah*, explains that this is because Yaakov and his family – the *shevatim*, and Klal Yisrael – are important in Hashem's eyes. Similarly, says Rashi, the Torah briefly lists the ten generations from Adam until Noach, and then discusses Noach at length, and also briefly lists the ten generations from Noach until Avraham and then discusses Avraham at length. This can be compared to a precious stone that fell into the sand, says Rashi. The person will sift through the sand until he finds the precious stone, after which he will cast away the sand and take the stone. Likewise, Hashem "sifted through" all the nations of the world until he found the Yidden, who are His diamonds.

This Rashi contains a beautiful message for us: We are the diamonds of Hakadosh Baruch Hu. There are billions of other people in this world, but they're compared to sand. The Midrash brings another *meshal* comparing Yaakov and Bnei Yisrael to wheat, and Eisav and his offspring to chaff. We're important in the world; we're diamonds. We should never forget who we are.

There's an even more powerful message here. Eisav was born a Yid; the Gemara in *Kiddushin* says he was a *Yisrael mumar*. Both Eisav and Yaakov were born to parents who were great tzaddikim, and each of them made a decision in life: Eisav decided to live his life like a *goy*, while Yaakov decided to live a life of *kedushah*. Eisav became *chol*, while Yaakov became a diamond. Eisav could also have been a diamond, but he gave that up and ran after things that turned him into *chol*. Yaakov made a decision to bring out the beauty of the *neshamah* inside him. He involved himself in Torah and *emes*, he didn't steal, he was honest – and he became a diamond. He always was a diamond, but his diamond stayed a diamond and became more and more beautiful as more and more facets were revealed. Every year, every day, he added another facet to his diamond, and he became a stunning, sparkling diamond. Eisav, on the other hand, lived his life differently, and he destroyed his "diamondkeit" and became *chol*.

Every Yid has a choice before him: Which path will you choose in life? Will you strengthen yourself in Torah and mitzvos, and in doing so polish your diamond and adding carats to it, so that your beautiful diamond will one day be the crown of Hakadosh Baruch Hu, or will you live a lowly life of

running after money and the pleasures of this world, and in doing so take that beautiful diamond and turn it into *chol*? What's your direction in life? Where are you heading? What do you want to be? How do you identify? Are you Hashem's diamond?

Never forget that each one of you is Hashem's precious diamond, and if you follow the Torah and mitzvos that Hashem gave us then you will become a more beautiful and more sparkling diamond – each person according to who he is.

Yosef's Fire

Rashi then continues and says that Yaakov looked at all the *alufim* of Eisav and wondered, who could possibly conquer them all? But in truth all that was needed was one spark from Yosef to incinerate them all.

We look at the world, we look at our *nisyonos*, and we wonder, how can we possibly overcome them? There are so many *nisyonos*, and they're so challenging! How can we ever overcome all the *goyishkeit* that's around us? It's too hard!

Know that we don't need too much – one *erlicheh* Yid, one Yaakov Avinu, one Yosef Hatzaddik who holds strong – they're fire in their Yiddishkeit, they learn with a fire, they live with a fire, they're ablaze with Torah, with chessed, with mitzvos. And that burns all the *alufim* of Eisav!

That's how it was at the time of the *nes* of Chanukah. A handful of Yidden were *moser nefesh*, and the fire of their *neshamos* burned thousands upon thousands of Yevanim. Because every Yid is a beautiful, powerful *koach*. He's beautiful like a diamond and he's powerful like fire! He can accomplish in his world!

Don't underestimate yourself – you can accomplish!

What is Yosef's spark? In this parashah, the Torah describes how Yosef had a tremendous *nisayon*. He was alone in a place far away from home – he was in middle of Manhattan, he wasn't in a frum area, he was in a place that was all *goyish*; he had gone on a business trip, where no one saw him, and no one at home would ever know what he had done. And the wife of Potifar comes along and tried to entice him with the pleasures of this world, yet he held strong day after day and did not stumble, but

rather held strong to his Yiddishkeit and did the right thing.

That's the spark of Yosef Hatzaddik.

When a person holds strong, that's a powerful *koach* that can burn all the chaff around him. Yosef burned all that and became a ruler in Mitzrayim. The Midrash says that he was worthy of royalty: the body that did not derive pleasure from sin merited to don royal clothing, and the head that did not entertain sinful thoughts merited to have all of Mitzrayim recognize its wisdom. When a person guards his *kedushah* and devotes himself to Torah, mitzvos, and good middos, that's the spark of *kedushah* that burns anything in his path that's blocking him and allow him to rise up against all odds.

This is the fire of the menorah, and the powerful lesson of the menorah for all generations: The Chashmonaim rose up against all odds, against thousands upon thousands of Yevanim. And when the fire of the Jew burns it has the power to go up and up.

Don't Sully Your Diamond

There are so many people who think: Who am I? What am I? What can I possibly accomplish in Yiddishkeit? I'm a working person, I learn only a little bit on the side – what can I accomplish?

If you'd only realize how every *hisgabrus*, every insistence on doing the

right thing, is a big fire! You're beautifying your diamond, you're a beautiful person – you're very precious to Hashem, and that strength, that fire, is a great spark, a step closer to bringing the *geulah*, both in your personal life and for Klal Yisrael as a whole.

The Torah discusses Eisav's offspring in brief because they're not interesting. Dirt is boring! There's nothing to it. *Olam hazeh* – all their books, all their movies, all their pursuits – it's all shmutz, one piece of dirt. You want to turn yourself into dirt, when you could be a diamond? You can be a beautiful star! Don't dirty your *neshamah* – keep yourself clean, connect yourself to Torah and *kedushah*.

It might look as though we're facing a formidable challenge that we can't possibly overcome, but with just one spark of Yiddishkeit – one spark of *emes*, of Torah, of *tefillah*, of *middos* – you'll be amazed at how far you can go! That's the message of *ner Chanukah*, which is the message of the last *galus* before the *geulah*: Keep the Yiddishe spark alive! And *b'ezras Hashem* those little sparks – whatever it is, even if it's learning for an hour, or just half an hour – makes you full of life. It's a spark!

Hashem should help us to burn the many *kitrugim* and *nisyonos* that stand before us, and all of Klal Yisrael should be *zocheh* to *yeshuos* and *brachos* – as it was with Yaakov and Yosef, who withstood their *nisyonos* and became elevated and uplifted.